

НИКОЛАЙ РАЙНОВ
ЗАВИСТЛИВ СЪСЕД
ЯПОНСКА ПРИКАЗКА

chitanka.info

Накрай едно село — там, дето начевал пътят за планината — имало две къщи. Едната била голяма, хубава и богато украсена, а другата — малка, схлупена и бедна. В първата живеел един богаташ със своето семейство, а във втората — един сиромах бездетник с жена си.

Бедните селяни работели от сутрин до вечер, ала пак не успявали да свържат двата края: животът им бил тежък. Богатият съсед не само не им помагал, но не ги и поглеждал.

— Каква работа мога да имам с тях? — казвал той на жена си. — Не ги ли виждам какви са просяци? Полза от тях никаква. А пуснеш ли ги, макар и веднъж, в къщата си, на главата ти ще се качат.

Сиромасите били добри хора. Те не се обръщали за помощ към богатите си съседи и не се сърдели, когато чували, че ония ги оскърбяват.

— Остава ли ни време да гледаме кой какво рекъл? — думал мъжът на жена си. — Стига да сме сити и здрави — повече не щем от Бога. А пък всеки може да си говори каквото му е воля; то си е негова работа.

И те винаги, когато минат край къщата на богатия съсед, поздравявали с дълбок поклон и него, и съпругата му, без да изпитват завист или зложелателство.

Макар че били бедни и сами едва се прехранвали, те си взели кученце, което много обичали. Обичали го като дете. Па и кученцето се привързало към тях и когато били вкъщи, вървяло все подире им. Ако излязат, то пазело къщата. А щом ги види, хвърляло се да ги посрещне с такъв весел лай, ближело им ръцете тъй гальовно и ги гледало с толкова приветлив и обичлив поглед, че мъжът и жената забравяли и бедността, и самотата си.

Един ден, следобед, сиромахът работел в градинката си. Копаел трап, за да посади дръвце. Както се бил унесъл в работата си, той не забелязал, че кучето, след като полежало на тревата, изведнъж скочило, почнало да души земята наоколо, па се спряло и погледнало господаря си. Но той не го видял, тогава то започнало с все сила да рови пръстта с лапите си. Тая работа не била за него: то се скоро уморило. Уморило се, ала не се отчаяло. Затекло се към копача, задърпало го за дрехата, залаяло силно, па се върнало на същото място и почнало да рови отново.

Няколко пъти се повторило това. Сиромашът се поразсърдил на своя любимец, че разваля хубавата трева, дори му се скарал. Ала в това време излязла домакинята, видяла всичко и казала на мъжа си:

— Иди виж защо рови там кучето. Все трябва да има нещо.

При тия думи кучето, сякаш разбрало за какво става реч, надало радостен лай. Стопанинът вдигнал лопатата и само за да угоди на жена си, отишъл да копае там, дето ровело кучето.

Тая работа му се виждала досадна и безполезна. Но не минали и пет минути — и той ударил с лопатата о нещо твърдо. Поразкопал наоколо и — що да види? Показал се голям ковчег, напълнен чак догоре с жълтици и сребърни пари. Те били толкова много, че мъжът и жената едвам ги внесли вкъщи.

От тоя ден настъпила промяна в живота на двамата сиромаси. Те си поправили къщата, облекли се като хората, почнали да работят помалко, украсили стаите си, наченали да се хранят добре. И кучето разбрало, че е помогнало за промяната: галели го повече отпреди, давали му хубави мръвки, слагали го да спи на мека възглавница и го завивали с топло одеяло, везано с коприна.

Богаташите съседи също забелязали промяната. Една заран мъжът запитал жена си:

— Каква е тая работа? Не виждаш ли, че ония голтаци отсреща живеят вече като някои големи имотници, а? Отде са взели пари? Дали не са обрели някого? Не ми се вижда чиста тяхната работа.

— И аз се чудя — рекла жената, — но се преструвам уж не съм видяла нищо. Бива ли да приказваме с такива прости хора? Не е ли унизително за нас да вървим да ги питаме как и отде са спечелили?

Тъй минало известно време. Обаче лошите богаташи били много любопитни. Бездруго им се искало да узнаят как са разбогатели съседите им. Най-сетне решили мъжът да им отиде на гости и да ги поразпита.

Една вечер богаташът отишъл при своя съсед и му заговорил толкова любезно, че — да го чуе човек — би го сметнал за най-близък приятел на домакинята. Станало дума, разбира се, и за промяната в живота на семейството. От дума на дума, добродушните хора си изповядали, че разбогатели благодарение на кучето.

Щом се върнал у дома си, богаташът разправил всичко на своята жена. Тя обаче не само не се зарадвала, че съдбата е помогнала на

добрите хора да се отърват от немотия и от непосилна работа, ами изпитала силна завист. От тоя миг богатите не знаели мира. И денем, и нощем мислели само за едно — как да намерят някъде имане.

— Щом в градинката на тия голтаци се е намерило имане — казвала жената, — в нашата градина, която е много по-голяма, ще има десет съкровища, а не едно. Как ти се струва?

— Може и да има — отвърнал мъжът, — но как да ги намерим? Ние нямаме такова умно куче.

— Да поискаме пък тяхното.

— Добре, да го поискаме.

На другата сутрин завистливият богаташ отишъл при съседа си и му казал:

— Добри съседе, ще те помоля за една дребна услуга. Ще ни дойдат на гости богати и знатни хора. Иска ми се да им покажа твоето умно куче. Те много обичат животни. Ще ми го дадеш ли за един ден?

— Извинявай — отговорил добрякът, — не мога. Искай от мене каквото щеш друго, ала с кучето се не деля. Не за ден, а и за час не ти го давам.

Хитрият богаташ се престорил на докачен.

— Хубава работа! — рекъл той. — Уж сме съседни, пък си нямаме доверие един на друг. В мене дванадесет села имат доверие, само ти нямаш. Какъв съседски живот ще живеем, като не щем да си помагаме?

При тия думи добрият човек щял веднага да отстъпи, но се намесила жена му. Тя казала, че не дава кучето никому. Ала коварният богаташ не се отчаял. Той наговорил толкова сладки думи на съпрузите и толкова живо разказал каква чест ще бъде за кучето да го видят благородните гости, че стопаните най-сетне се съгласили.

— Добре — казали те, — но още утре заран си искаме кучето. Гледай да не стане нещо с него!

— Не бойте се. Нищо няма да стане. Здраво и читаво ще ви го доведе.

Завистливият и горделив съсед бил щастлив. Той грабнал кученцето и го отнесъл у дома си. Жената го чакала с нетърпение да се върне. Отишли в градината, затворили вратите и пуснали кучето. Умното животно почнало веднага да тича по градината и да души земята. Спирало се ту тук, ту там, докато най-сетне застанало на едно

място и почнало толкова усърдно да рови земята, че сърцата на двамата богаташи се разтупкали от радостна надежда.

— Булка, скоро донеси две лопати! — казал мъжът.

Започнали да копаят. Дълго копали и двамата. Но нали не били свикнали на тежка работа — на ръцете им излезли мехури. Пот се леела като град от лицата им. Най-сетне лопатите ударили о нещо твърдо. Показал се голям дървен ковчег. Но като отворили капака, оказало се, че в ковчега има човешки кости.

Богаташите се ядосали страшно, идело им да се пукнат от гняв. Те се нахвърлили върху кучето. Мъжът го ударил толкова силно с лопатата, че животното паднало мъртво.

— Тъй ти се падаше, мръсно псе! — викнал той. — Да ни караш два часа да копаем дявол знае чии кости.

Ала жената се опомнила.

— Какво направи ти! — викнала тя на мъжа си. — Какво ще кажеш на съседите, когато ти поискат да им отведеш кучето?

— Голяма работа! — отвърнал мъжът. — За едно куче ли ще седна да бера грижа? И тази добра.

И той грабнал трупа на животното, отнесъл го, та го хвърлил пред прага на съседската къща и рекъл:

— Не ви е грях! Какви сте такива хора — куче не може да опазите? Какво сте му дали да яде? Едва влезе в нашата градина, току почна да се извива от болки и умря. Зли неблагодарници! Вие не сте заслужили да имате такова добро и вярно животно.

И без да чуе какво ще му кажат, побързал да си отиде в къщи. Добрите хора не се и докачили от оскърбителните думи на съседа. Те гледали с дълбока скръб трупа на своя любимец и проливали горчиви сълзи. Накрая, като се посъзвели, изкопали му гроб и го заровили. Но трябвало да минат много дни, докато забравят донякъде загубата.

Една нощ, след като жената си поплакала доста за кученцето, па заспала, то ѝ се явило насън и ѝ казало:

— Недейте скърби за мене! Аз ще си продължавам да ви помагам, понеже знам, че ме обичате. Над гроба ми има голямо дърво, отсечете го и направете от дънера му копаня за ориз.

Щом се събудила жената, разказала на мъжа си какво сънувала. Макар че му било жал за голямото хубаво дърво, той решил да го

отсече. Отрязал дънера и го дал на един дълбач да направи от него копаня.

Копанята станала много хубава. За да я опита, жената сложила в нея ориз и почнала да кълца. За голямо свое учудване тази работа — обикновено много тежка — сега ѝ се видяла съвсем лека, просто като играчка.

— Ела опитай, да видиш! — казала тя на мъжа си. — Никога не сме имали толкова хубава копаня.

Мъжът взел чукалото и почнал да кълца.

— Наистина върви много леко и бързо — казал той. — Но да видим дали са добре очистени зърната.

Жената бръкнала да извади шепа зърна. Ала и двамата останали учудени, като видели, че оризовите зърна са се превърнали в жълтици. Колкото зърна имало, толкова жълтици извадила жената от копанята.

От тоя ден жената почнала всяка вечер да слага в копанята ориз, който се превръщал на куп жълтици. Двамата съпрузи разбогатели много. Те си накупили нивя, гори, добитък. Издигнали си и нова къща — висока, по-висока от съседската.

Завистливият съсед разбрал, че пак е станало нещо. Отишъл той на гости у новите богаташи и се заприказвал с тях любезно. От дума на дума и тоя път узнал как са забогатели. Разказали му за съня на жената и за чудната копаня. Той почнал тогава да ги хвали и ласкае, да ги уверява, че им е голям приятел, и, разбира се, поискал им за малко копанята да я покаже на жена си. Домакините му я дали веднага. Те искали да живеят с всички хора в мир и сговор. Затова простили на съседа си за ония лоши думи, които им бил наговорил преди това, па му дали и копанята.

— Защо да не му я дадем? — рекъл мъжът. — Не бива да си помисли нашият съсед, че нямаме в него вяра. Слава Богу, богати сме, не бива да отказваме, когато можем да помогнем някому.

При тия думи жената се успокоила.

А злият богаташ отнесъл чутурата у дома си и повикал своята жена, па ѝ разправил всичко, което бил научил от съседите. Напълнили чутурата с ориз. Тъй я натъпкали, че нямало вече накъде. Едва можело да се обърне чукалото. Заклучили вратата и почнали да кълцат.

Но тая работа излязла много тежка — по-тежка от очакваното. Жената се изпотила, капнала от умора. Дала чукалото на мъжа си. Той

се заел да го върти и да кълца. И той капнал. Пак почнала жената. Тъй се сменяли, докле и двамата си олющили дланите от работа.

— Е, сега вече зърната ще да са се обелили. Я да видим!

Жената си пъхнала ръцете в копанята, очаквайки да извади две шепи жълтици. Но излязло нещо друго. Тя, както била сграбчила онова, което смятала за злато, изведнъж усетила болка. Извадила си ръцете окървавени. В шепата й имало късове стъкло.

И двамата се разкрещели ядосани, че съседите са ги измамили. Вдигнали чутурата и я хвърлили в огнището, та я изгорили.

Минали се няколко дни. Добрите хора чакали да им върнат копанята, ала — напразно. Богаташите не се и вестявали. Най-сетне мъжът отишъл да си иска своето, но лошият съсед го посрещнал с хули.

— Как не те беше срам да ме излъжеш? — викнал той. — Не си ми дал оная чутура, която превръща ориза на жълтици, а някаква друга, която ми развали всичкия ориз. Безобразник! Благодарни се, че не искам да ми платиш ориза.

— Ако искаш, ще ти го платя — казал кротко съседът. — Само че най-напред ми върни копанята.

— Как ще ти я върна? Аз я изгорих. И добре направих, защото ти можеше да я дадеш и другиму; и нему щеше да причиниш същата пакост.

На тия думи кроткият съсед не отвърнал нищо. Той се прибрал вкъщи и разказал със сълзи на очи на жена си за станалото. Тя се наскърбила много — и за изгорената чутура, и за оскърбителните думи.

Но през нощта мъжът сънувал, че идва при него кучето и му казва с човешки глас:

— Недей скърби! Иди при своя съсед и го помоли да ти даде шепа пепел от изгорената чутура. Вземи пепелта, па иди въвн от селото, на царския път. Щом мине князът със своите придворни, качи се на една от вишните, дето растат край пътя, и хвърли пепелта по всички околни дървета.

На заранта човекът разказал съня на жена си и я запитал какво да прави.

— Князът ще мине, да кажем — рекъл той. — Ала в тая земя е закон, когато мине царят или някой от князете управители, всеки

поданик, каквото и да върши в тоя миг, да остави работата си, да падне ничком и да се поклони, като докосне с челото си земята. Щом ме видят, че седя на дървото, ще ме обесят.

— Не зная какво да ти кажа — рекла жена му. — Но досега кученцето не ни е излъгало ни веднъж. Не ми се вярва и сега да ни лъже.

Тогава мъжът отишъл при съседа си и му казал:

— Ти рече, че си изгорил чутурата, дето ти я бях дал. Прощавам ти. Не ща ни ти да ме мразиш, ни аз — тебе. Дай ми малко пепел от изгорената чутура, та и лошото, което е между нас, да стане на пепел.

Оня се разсмял подигравателно и рекъл:

— Пепел ли? Пепел ти давам, колкото искаш. Да не мислиш да я превръщаш на златни пари? Ето я там, цяло купище. Вземи си.

Съседът си взел шепа пепел и си отишъл, след като се поклонил на домакина.

В Япония хората обичат най-много пролетта, когато цъфнат вишните и сливите, та се размирисва на хубаво. Разцъфтят ли се дървесата, целият народ се весели и празнува. А още през зимата градинарите посадват в топлици малки дръвчета, които цъфват преди Нова година. Те продават бъчвичките с тия цъфнали сливи и вишни на богаташите, за да украсяват с тях къщите си.

Зимен ден било, когато кроткият човек тръгнал към царския път с малка торбичка, в която била сложена пепелта.

Дълги редици вишневи дървета стърчали от двете страни на пътя, но те нямали не само цвят, а дори и листа. Декемврийският вятър свирел между клоните им. Човекът се качил на едно от най-високите дървета. Тъкмо се бил покатерил, отдалече се задал на кон князът, придружен от голяма свита. Придворните много се почудили, като видели, че тоя брадат мъж, доста стар наглед, не само не бърза да слезе, ами се и усмихва от дървото, като гледа княза.

— Луд ли си бе? — викнали те по него още отдалече. — Скоро слизай!

Но старецът все стоял горе и се усмихвал. Сам князът се възмутил и заповядал да го снемат и отведат в затвора. Тъкмо когато придворните се затекли да изпълнят тая заповед, те видели с ужас, че оня на дървото бърка в торбичка, вади пепел и я хвърля наоколо си.

Изумели от страх и гняв, придворните се натрупали около своя повелител — да го запазят от пепелта.

Ала колко се почудили, като видели веднага след това, че по тях пада не пепел, а уханен вишнев цвят и че всички дървета наоколо се покриват изведнъж с едри бели цветове!

Тутакси подир това старецът слязъл от вишњята и паднал, та се поклонил на княза, както бил обичаят. Управителят, възраждан на чудото, извършено в негова чест, поканил човека в двореца, дето му дал голямо угощение, всички го обсипали с почести и накрая го изпроводици, като го надарили богато.

Не ще и дума, че тая случка не минала незабелязано. По градове и села се заприказвало за голямото щастие на добрия човек, когото князът удостоил с такава висока чест. Когато се върнал в родното си село, всички наизлезли да го посрещнат. Посрещнали го с такива почести, каквито не бил и сънувал.

Той заживял отново в селото, както преди. Ни той сам, ни жена му се подгордели след станалото. Като помнели своята предишна бедност, те продължавали да помагат на всички, които живеят в неволя.

Съседът му щял да се скъса от завист.

— Гледай го тоя простак — викал той на жена си. — Какви чудеса му е дошло на ума да направи с проста пепел! Та ако той може да направи това с пепелта от моето огнище, аз ще направя нещо много по-голямо. Отде да знаех, че тая пепел била чудотворна? Какво ще кажеш, булка? Да направя ли едно чудо, та да се слисат всички?

— Направи, мъжо, направи! — насърчила го жената. — Ти си учен човек — не си прост като оня. Ако речеш, всичко можеш да сториш.

Завистникът напълнил цял чувал с пепел и отишъл на пътя. Дълго чакал там: никакъв княз не се показвал, макар и да било разгласено, че управителят ще мине тоя ден през ония места. Найсетне, като видял, че се задава бляскаво шествие, богаташът се покатерил на едно дърво и когато князът се приближил с придворните, оня ги посрещнал с цял облак от пепел.

Но тоя път пепелта не се превърнала на цветя. Малко преди това било ваяло дъжд. Дрехите на всички били мокри. Пепелта, като паднала по тях, се превърнала на кал. Още по-лошо било това, че цяла

шепа паднала в очите на княза, та той не знаел какво да прави. Въртял се, ослепял, насам-натам, махал с ръце, надавал ядосано викове.

Придворните тоя път не чакали заповед. Нахвърляли се върху злосторника, смъкнали го от вишњята и го набили. После го вързали за ръцете и нозете и го отвели в затвора. Дълго лежал там завистливият богаташ. Най-после го пуснали на свобода и той се върнал в селото.

Но и там не го чакало добро. Всички знаели вече за пакостите, които бил направил на своя съсед. Разчуло се било и за пепелта, и за боя, и за затвора.

Никой от съселяните му не искал да се среща с него. Дори и сродниците му го избягвали. Тъй и прекарали те — той и жена му — до края на живота си, презирани от всички.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.